

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קו.

עין משפט
נר מצוה

צד א מיי פ"ב מהל' אבות ה' כב סמג עשין ממ טו"ש"ע אה"ע סי' פה סעיף יד:
צד ב מיי פ"ז מהלכות שפירות הלכה ו סמג עשין פט טור ש"ע ח"מ סי' קג סעיף ו וסי' שצ סעיף ג:
צד ג מיי שם סמג שם טו"ש"ע ח"מ סי' קג סעיף ו וסי' שצ סעיף ג:
צד ד מיי פ"ח מהל' שולחן ושו"ת פ"ח ה' סמג עשין קנ"ג טו"ש"ע ח"מ סי' של סעיף ה':

כשעושין קנת מלאכה דאי לאו הכי מה מכירה שייך בהם דמי יקנה וה"ל מייירי דליכא זימתיס קנת פירי ולכן הוו קרנא אפילו לאזיי ולפי שאין עושין אלא פירות מועטין ילקח בהן קרקע ויאכל פירות וזהו טובת שניהם

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מיקרו פרי לאזיי וי"ל דמ"מ מוכח שפיר דקרנא הוי אפילו כשיבש לגמרי ולהכי קאמר תנא קמא ילקח בהן קרקע אפילו מעתה שיעושין קנת פירות לטובתו של בעל ופליג ר' ארשב"ג דאמר לא תמכור משום שבה בית אציה ולא חיישין לטובת הבעל כל זמן שעושין קנת פירות עד שתיבש לגמרי ואז ילקח בהן קרקע אכל לאזיי דאמר פירי הוי וכשיבש לגמרי נוטל בעל הבית הכל אם כן אין זה טובת הבעל מה שלקח בהן קרקע ואוכל פירות משלו כי טוב לו יותר להמתין מעט עד שתיבש לגמרי ויהא הכל שלו: א"ל רבינא א"ר אשי משבנתא דסורא אם אמר לקוחה היא בידי ה"ג דנאמן בו' אלא ודאי לא מהימן הקשה הרב רבי אלחנן דהא תנן (ב"ב דף קמ"ג) חוקת הבתים כו' חוקתן ג' שנים ולומר ר"י דהתם בטוען שמחזיק בה בגזל הויא חוקה שהיה לו למחות תוך שלש כי יודע בודאי כיון שנכנס לה בגזל אם ישמוק לו ג' שנים ולא ימחה שיטעון על ידי ג' שנים שיהיה שלו ולכן היה לו למחות שידוע לכל שמתנו חכמים למחות תוך שלש ואם לא ימחה הפסיד אכל כשמשבנתא בא לידו סובר המקשה כי לא תקנו חכמים אין לחוש שאחר ג' יטעון שקר ואי"ת אם כן לעולם יהיה בעל הקרקע נאמן לומר שבגזל הוא בא מגו דאי צעי אמר במשכנתא היה אלנך או לפירות הורדתיך וי"ל דהוי מגו במקום סדין דלכן סדין אם היה בא בגזל לא היה שתיק אלא היה מוחה אי נמי אין זה מגו שאין טוען בל"ן משכנתא היה או לפירות הורדתיך לפי שסבור להוציא גם הפירות שכבר אכל אי נמי חשיב מגו להוציא כיון שאכלה שני חוקה וקשה לדעת דבשלש שנים חוקה חוקה משום דעד שלש שנים מיוחדר איניש בשטריה טפי לא מיוחדר והשתא הלא ע"כ לריך לשמור לעולם כי שמה יטעון זה משכנתא היא וע"כ נראה דלא צעי למימר שלא יחא נאמן (לומר) לקוחה היא צדי אלא שאלא מה תקנה יששה הממשכן שלא יוכל להחזיק ולטעון לקוחה היא צדי דמחאה נראה דלא מהניא אלא כשאומר פלינא אכיל ארעאי בגזלותא ומשני רב אשי

ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אימא והוקינו ואיבעית אימא לאו מי אוקימנא להויה "כגון שנפלו לה בשדה אחרת דקא כליא קרנא: ההוא שטרא דהיה כתיב ביה שנין סתמא מלוה אמר שלש לזה אמר שתים" (ב) קדים מלוה ואכלינהו לפירי מי נאמן רב יהודה אמר קרקע בחזקת בעליה קיימא רב כהנא אמר פירות בחזקת אוכליהן קיימו והלכתא כוותיה דרב כהנא דאמר פירות בחזקת אוכליהן" (ב) קיימא והא ק"ל "דהלכתא כוותיה דרב נחמן" (ב) דאמר"י קרקע בחזקת בעליה עומדת התם מילתא דלא עבידא לאיגלווי היא הכא מילתא דעבידא לאיגלווי היא ואטרוחי בי דינא תרי זמני לא מטרחינן מלוה אומר חמש לזה אומר שלש א"ל אייתי לי שטרך א"ל שטרא אירכס לי אמר רב יהודה מלוה נאמן מוג דאי בעי אמר לקוחה היא בידי א"ל רב פפא לרב אשי רב זביד ורב עוירא לא סבירא להו הא דרב יהודה מאי טעמא האי שטרא כיון דלגובינא קאי מיוחדר זהיר ביה ומיכבש הוא דכבשיה לשטריה סבר אוכלה תרתין שנין יתירתא א"ל רבינא לרב אשי אלא מעתה" (ב) האי משכנתא דסורא דכתבי הכי במישלם שניא אלן תיפוק ארעא דא בלא כסף היכא דכבשיה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמדימין וכי מתקני רבנן מילתא דאתי בה [לידי] פסידא א"ל התם תקינו ליה רבנן דמרי ארעא יהיב טסקא וכרי כריא ארעא דלית לה כריא ולא יהיב טסקא מאי א"ל יאיבעי ליה למחויי לא אימחא מאי איהו הוא דאפסיד אנפשיה ארים אומר למחצה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש הורדתי מי נאמן רב יהודה אמר בעל הבית נאמן רב נחמן אמר "הכל במנהג המדינה סבור מונה לא פליגי הא באתרא דשקיל אריסא פלגא הא באתרא דשקיל אריסא תילתא אמר רב מרי ברה דבת שמואל הכי אמר אביי אפילו באתרא דשקיל אריסא פלגא פליגי רב יהודה אמר בעל הבית נאמן דאי בעי אמר שכירי ולקויי הוא: "יתומים אומרים אנו השבחנו ובעל חוב אומר אביכם השביח על מי להביא ראיה סבר

ימכרו וכו'. אלמא קרנא הוי דאי פירא הוה הא תקון רבנן פירות לבעל: והוקינו. קפלה עליהן וקנה בלא זמנן: לאו מי אוקימנא. כמתכות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף ע"א): בשדה אחרת. שלא היתה הקרקע שלה שהיו דקלים בשדה של אחרים דהא כליא קרנא לדיה לגמרי הוה סטרא. שטר משכנתא דסורא במישלם שניא אלן ולא פירש צו מנין השנים: הכי גרסינן וקדים מלוה ואכלינהו לפירי. דשנה שלישיה מקמי דתצטיה לדינא: קרקע בחזקת בעליה עומדת. אע"ג דלא תצטיה עד לאמר אכילת פירות חנן בתר קרקע אזלינן וכי מספקא לן שנה זו של מי אוקי ארעא בחזקת מריה ושלא כדון אכלינהו לפירי: בחזקת אוכליהן עומדות. כיון דקדים ואכלינהו ואתא לפוקי מנייה ניימי ראייה דלאו שלש הוו דבתר אכילת פירות אזלינן: והא ק"ל הלא כרז נחמן צדיני. ורב נחמן קרקע בחזקת בעליה עומדת קאמר גבי שוכר מרחץ משלים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש כהשאל (נעיל דף קכ"ג) ואפילו בא בסוף החדש אמר כולו למשכיר כשנתעברה השנה: הני מילי מילתא דלא עבידא לאיגלווי. כלומר בתר קרקע ודאי אית לן למיזל ומיהו הני מילי בספק שאין עומד לעולם להתבצר כי הוה דמספקא לן צין אם תפיס לשון ארשון ואי תפיס לשון אחרון: אכל הכא מילתא עבידא לאיגלווי. בסוף שיבאו עדי שטר ויעידו: ואטרוחי צי דינא פרי זימני. שמה הדין עם המלוה ואם נוזילנו מידו עמדינן אנו לחזור ולגבותו מיד הלוה לאחר זמן: מלוה אומר חמש וכו'. מילתא אחריתי היא. מלוה ולוה שבאו לדון מלוה אומר חמש שנים מושכנת לי ואין השטר לפנינו ולוה אומר לשלש וכבר אכלתה שלש: מגו דאי צעי אמר לקוחה היא צדי. לעולם ואכלתיה שני חוקה ואבד השטר ממני: לא סבירא להו הא דאמר רב יהודה. ולא אמרינן מגו שהדברים מוכיחין שהוה רמאי שאמר אבד השטר והאי שטרא לא דמי לשטר צדיני דאילו שטר צדיני לעדות שמכרה לו הוא בא וכי עד עולם תאמר לו להוה צו אומר רבנן ציה עד תלת שנין מנ"י לאיזדורוי איניש בשטרא טפי לא מיוחדר דקסבר לא ילא עוד ערעור עליה אכל זה שהוה מודה ששטר משכנתא הוה לראיית מנין שנים של אכילת פירות לגובינא דאכילת פירות דמנין השנים קאי ומיוחדר זהיר ציה

(א) בפי"א לא גרסינן לי ועיי' בפ"י כ"י, (ב) וכתובות יג. קידושין ט"ז, (ג) לעיל ק"ג, (ד) ואמר. רש"י, (ה) לעיל סו: בי"ב לה: (ו) גת"י, (ז) ועיי' חו"ס לעיל טו. ד"ה בעל חוב ומוס' כמותות נה. ד"ה ולשבת ועוד שם בתוס' ז': ד"ה נכסי ומוס' כבודות נב. ד"ה והלמ"א, (ח) ז"א אר"י.

הגהות הב"ח
(א) גמ' וקדים מריה: (ב) רש"י ד"ה בשדה וכו' דלישקלינהו:

מוסף רש"י
האי משכנתא דסורא דכתבי הכי כו'. ומקנתא דרבנן היא חן משכנתא, משום דמלוה לחבירו על שדה אכור לאטול הפירות משום ריב, אכל נכסימא מוחא, כעין משכנתא דסורא, שמלוה עשר מנה על שדה ולסוף עשר שנים חזר הקרקע לבעלים בחסם ומנאל קונה פירות על כל שנה במנה ואין סוף דר ריב, ואע"פ ששון הפירות כללים, שהרי הוא קרוב לשכר וקרוב להפסד, שמקבל פירות כל שנה במנה ואפילו בשנת שדיון שלא היו שון פירות השנה דינן (ושב"ט ב"ב הל' א).

דלא לירכס ליה עד כלות השנים והאי דקאמר אירכס לא מהימן דמיכבש הוה דכבשיה וכו': אלא מעשה. ארזי יהודה קפריך דאמר אי צעי אמר לקוחה היא צדי: הכי נמי דמיימן. וכי עביד רבנן מילתא דלתי צה לדי רמאות כי האי: תקון רבנן למרי ארעא דיהיב טסקא. למלכא: וכרי גריא. מתקן החמרן סביבות הגבולים: ואי ארעא קניא הוה. דלית ליה טסקא וכריא נמי לית ליה מאי ליעביד: למחויי. הוה יודעים שלא מכרתיה לו אלא היא משכון צדי: הכי גרסינן הא באתרא דשקיל אריסא פלגא הא באתרא דשקיל אריסא סילתא. ולא גרסינן שתלג צבולי מילתא: שריי. לימייס או למדשים ושבתות ושכרתיו במעות. וכל נאמן דקאמר בשבעת היסת הוא: אנו השבחנו. ואין לבע"מ צמה שהשביחו יתומים כלום: ספק

דאיצעי ליה למחויי ולומר תוך שלשה דעו כי משכנתא היא צידו דחשיבא שפיר מחאה צדי האי גוונא וכי האי גוונא יש לפרש בפ' חוקת הבתים (שם דף נ"ה: ושם) גבי ואי טעין ואמר לפירות הורדתיך נאמן ואף על גב דהתם רב אשי פריך לרב כהנא ואי לפירות אחתיה מאי הוה ליה למיעבד ורב כהנא משני דאיצעי ליה למחויי ומיימי ראייה ממשכנתא דסורא ובשעמתי רב אשי משני איצעי ליה למחויי וכן משני רב אשי התם בהוה פירקא (דף קמ"ג) גבי האי מאן דזבין דקלא לחצריה איכא למימר דרב אשי התם קיבל שינויא מרב כהנא ולהכי משני ליה איהו נמי הכי: ה"א משבנתא דסורא בו'. אע"ג דהא גופא דהכא אפשר דמשכנתא דסורא הוי שייך שפיר לאקשווי צהאי לישנא לפי שמשכנתא דסורא הוה קיס ליה שתקנו חכמים לעשות להכי קאמר אלא מעתה תקנת משכנתא דסורא וכו':